

Delta i debatten, skriv til oss!

DEBATT@NATIONEN.NO

TEKSTLENGDER:

Kronikk: Maks 4900 tegn med mellomrom.

Leserinlegg: Maks 2000 tegn

Du kan også levere innlegg på nationen.no

Kronikker honoreres som hovedregel ikke. Redaksjonen forbeholder seg retten til å redigere og forkorte innsendt stoff og til å publisere det på alle våre plattformer.

DRIVSTOFF

Fra klimagevinst til klimatap

Det haster å få ned klimagassutslippene, og skal vi nå målene i tide, trenger vi å kutte utslipp også fra dagens kjøretøy. Fornybart, flytende drivstoff er avgjørende, i tillegg til elektrisitet. For å lykkes må begge teknologier fremmes.

Drivstoffbransjen er i frontlinjen med å kutte utslipp. I 2019 bidro biodrivstoff alene med å redusere de norske klimagassutslippene fra veitrafikken med over 1 million tonn CO₂. De siste årene har bransjen mer enn oppfylt myndighetenes krav, og gulroten har vært at det de selger av fornybart drivstoff ut over det de er pålagt gjennom omsetningskravet, ikke har blitt belastet avgift. Slik er det ikke lenger. 1. juli forsvant denne avgiftsfordelen.

Flytende fornybart drivstoff er i dag den primære teknologien for utslippsreduksjoner i tungtransporten. Fornybart drivstoff er dyrere enn fossilt. Transportbedrifter vil gjerne gjøre grønne

Avgift: Fra 1. juli er alt flytende biodrivstoff omfattet av veibruksavgiften. Foto: Mostphotos

valg, men kan ikke leve av røde regnskapstall. NHO Transport har beregnet at avgiften øker driftskostnadene for en buss eller et godskjøretøy med 14 til 16 kroner per mil.

Det er beklagelig at denne teknologien ikke lenger får nytte godt av avgiftsfordeler, på samme

måte som elbilene. Klimaet blir trolig taperen.

Inger-Lise M Nøstvik

Generalsekretær Drivkraft Norge

Jon Storange

Administrerende direktør i NHO Transport

NYDYR KING

Skyt ikke forskningsformidleren

Endret forskrifter: I juni fastsatte landbruksdepartementet endringer i forskriften om nydyrking av myr. Foto: Lars Bilit Hagen

Min jobb som kommunikasjonsrådgiver/forskningsformidler handler i stor grad om forenkling av til tider komplisert stoff slik at forskningen når bredere ut.

I sitt innlegg «Kan man stole på kommunikasjonsrådgiverens myrutsagn», skriver stortingsrepresentant Siv Mossleth fra Senterpartiet at jeg forenkler myrdrinkingssaken kraftig ved å skrive i innledningen til saken «Når skogen blir til dyrket jord, renner næringsstoffer ut i vann» (originaltittel på nibio.no – «Nydyrking gir betydelig høyere tap av næringsstoffer») at det oppstår klimagassutslipp ved drenering av myrarealer. Det at jeg forenkler har Mossleth helt rett i – myrsaken er svær og kompleks, noe hun også belyser i sitt innlegg.

Det saken min egentlig

handler om er imidlertid at nydyrking kan gi problemer med vannkvalitet på grunn av mer avrenning av næringsstoffer fra oppdyrkede jordbruksarealer enn fra skog. Dette er basert på forskningsresultater fra Nibio der tap av jordpartikler, fosfor og nitrogen fra arealer med jordbruk og skog/utmark blir sammenlignet, både for myr- og mineraljord.

I saken understrekes det at størrelsen på næringsstofftap fra jordbruk blant annet avhenger av hva slags produksjon det er snakk om og at det er store årlige variasjoner. Dersom nydyrkingssakene benyttes til ekstensiv grasproduksjon er forskjellen mellom næringsstofftap fra jordbruk og skog betraktelig mindre enn hvis det er snakk om nydyrkede areal med korn, potet eller grønnsaker.

Min jobb som kommunika-

sjonsrådgiver/forskningsformidler handler i stor grad om forenkling av til tider komplisert stoff slik at forskningen når bredere ut. Det sier seg selv at jeg ikke kan belyse alle sider av et tema i en enkeltsak som skal treffe både Nibios, forskning.no og Nationens målgrupper. Jeg etterstreber imidlertid alltid å holde meg til fakta og samarbeider tett med fagpersonene som står bak forskningen jeg skriver om.

At Mossleth sår tvil om min integritet som forskningsformidler basert på en innledende setning til en popularisert forskningssak som egentlig omhandler noe helt annet, synes jeg i grunn faller på sin egen urimelighet.

Kathrine Torday Gulden

Kommunikasjonsrådgiver i Nibio

Tang og tare.

Foto: Mostphotos

TAREINDUSTRI

Stor satsing på tare – men hva med restene?

Det er en betydelig interesse for taredyrking i Norge, der sjøen skal bli den nye «åkeren» og gi råstoff til både fiskefôr, husdyrfôr, bioenergi og en rekke andre produkter.

I et innlegg i Nationen 1. juli 2020 ytrer lederne for en ny FoU-plattform innen tare-rafinerings seg svært entusiastisk om mulighetene. Hensikten med dette innlegget er ikke å problematisere optimismen. Det er mye vi kan bruke både dyrkede og høstede alger til. Det vi derimot, gjennom flere år har sett som en stor utfordring, er at forslaget til ny forskrift om organiske gjødselvarer fastsetter grenseverdier for arsen (As) som begrenser bruken av dette potensielt viktige råstoffet.

Arsen er et grunnstoff som akkumuleres i marine organismer, og som er giftig for mennesker og dyr i uorganisk form. I marine organismer er det organisk bundet og derfor ikke giftig; arsen i sjømat skilles ut i urinen. Men hva som skjer med arsen i gjødsel fra dyr som føres med tare, under norske forhold når slik gjødsel brukes på jorden, det vet vi svært lite om.

Den nye forskriften sier at for at et gjødselprodukt skal klassifiseres i klasse 0 (tillatt å bruke på dyrka jord uten begrensninger med tanke på tungmetallinnhold), må råstoffene (f.eks. rester av tare) ikke inneholde mer enn 5 mg As per kg tørrstoff. For klasse I er kravet 8 mg, klasse II 16 mg, og for klasse III er kravet 32 mg.

Gjødselprodukt i klasse III er som regel kompost eller lignende og kan brukes til toppdekke på jordfyllinger, veiskråninger og grøntanlegg, med sterke begrensninger på tilført mengde. Utfordringen med dette er at norske brunalger ofte inneholder mer enn 30 mg As per kg tørrstoff. Det er videre spesifisert i forskriften at materialer som skal brukes i et gjødselprodukt ikke kan inneholde mer enn grense-

verdien, slik at det ikke vil bli tillatt å tilsette for eksempel halm med lite As for å «tynne ut» innholdet av As fra tare i en kompost, og slik få den ned i klasse III eller lavere.

Uansett hvilken bruk man skal gjøre av taren, vil det bli restråstoff. Det er for eksempel halm med lite As for å «tynne ut» innholdet av As fra tare i en kompost, og slik få den ned i klasse III eller lavere.

Hva skal da skje med disse restråstoffene? Fra taredyrking til konsum vil det også bli rester, i form av stilker, tare som har blitt begrodd med andre arter, eller tare som ikke har ønsket kvalitet. Det blir en stor utfordring for tareindustrien hvis disse restråstoffene ikke kan brukes til jordforbedring.

Tradisjonelt har både fisk, alger og andre marine organismer vært brukt som gjødsel i Norge. Tare er godt egnet til å øke moldinnholdet og vannlagringsevnen i jorda, og kan kanskje også brukes til å binde karbon, for eksempel i form av biokull. De foreslåtte grenseverdiene vil i praksis gjøre det umulig å bruke brunalger (tare) til jordforbedring. Er kunnskapsgrunnlaget egentlig godt nok for forslaget til grenseverdier? Hva vet vi om hvordan arsen oppfører seg i norsk jord? Hvor mye varierer de naturlige bakgrunnsverdiene i jorda, og hvor raskt kan verdiene senkes gjennom naturlig utvasking hvis det tilføres As i form av tare til jord? Slike spørsmål bør utredes bedre før denne forskriftsendringen vedtas, hvis tare skal ha en så lysende framtid i Norge som mange nå spår.

Anne-Kristin Løes

Seniorforsker, Norsk senter for økologisk landbruk

Åsgeir Almås

NBMU

Aksel Bernhoft

Seniorforsker/veterinær, Veterinærinstituttet

DYREVERN

Rødt lys for dårlig dyrevelferd

Live Kleveland: Kommunikationsleder i Dyrevernalliansen. Organisasjonen har nettopp lansert en Dyrevernmerket, som skal veilede forbrukeren i å velge matvarer som er dyrevennlige.

Foto: Benjamin Hernes Vogt

Skal grisen tåle å stå innendørs hele livet? Skal en kylling på 28 dager tåle å ha dårlig balanse? Vi i Dyrevernalliansen mener nei. Etter vår oppfatning bør ingen dyr lide for penger, uvitenhet eller tradisjoner.

Her erfarer vi at mange bønder er prinsipielt enige med oss. Dessverre har de en stor utfordring: Bedre dyrevelferd enn minstekravene gir ingen ekstra inntekter. Marginene er knappe, og norsk landbrukspolitikk belønner volumproduksjon basert på minimumskravene i offentlig regelverk.

Fra bondeorganisasjonene hører vi ofte at «vi produserer det som forbrukeren vil kjøpe». Vi er ikke så sikre på om det stemmer. Forbrukerundersøkelser tyder på at den norske kunden bryr seg om dyrevelferd,

men ikke anser seg selv som ansvarlig for å sjekke hvordan dyrene har det.

Dette ønsker vi å endre på. Høyt kjøttkonsum og intensivt landbruk har alvorlige konsekvenser for dyrevelferden. Intensiv avl og trang plass kan gi dyrene adferdsforstyrrelser, skader og sykdommer. Derfor mener vi at kjøttforbruket må ned, og forbrukerne må få mulighet til å velge mat fra dyr med bedre dyrevelferd.

I sosiale medier, der vi samler nesten 400.000 følgere, får vi stadig spørsmål om produkter. Det gjelder klær, kosmetikk – og mat. I år samlet vi all produktinformasjonen vår i én produktguide.

Vi har opprettet et matmerke for bedre dyrevelferd; Dyrevernmerket. Ved å gi vårt eget godkjent-stempel på produktene fra Grøstadsgris, Kolonihagen gris og Heinrich Jung håper vi

alle forbrukere skjønner at det er verdt å betale litt mer for. Vil du ha kylling med bedre dyrevelferd er Hovelsrud et sikkert valg. Og ønsker du deg rømme fra ei ku som har fått være mor, bør du velge Nyr.

Gårder som sertifiseres med Dyrevernmerket blir kontrollert av en uavhengig inspektør minimum en gang i året. I produktguiden vår anbefaler vi derfor mat med Dyrevernmerket. Denne typen tredjepartssertifisering er i dag den beste sikkerheten for at dyrene har hatt et liv verdt å leve.

Samtidig er det slik at de fleste matvarene i butikkhylla mangler Dyrevernmerket. For disse legger vi til grunn opplysninger fra produsentene selv. Vi er godt orientert om produksjonen i Norge, men der vi har vært i tvil har vi stilt detaljerte spørsmål til de ulike merkevarene. Å kritisere oss for at vi ikke

har besøkt samtlige over 10.000 gårder med dyr i Norge faller på sin egen urimelighet. Vi har ikke myndighet til å drive slik inspeksjon, og forholder oss til kravene som merkevaren stiller til dyrevelferd.

Merkevarer som ikke kan garantere bedre dyrevelferd enn minimum bransjestandard, svake tilleggskrav eller minstekravene i offentlig regelverk pålegger, er kategorisert som rødt. Alle merkevarer med krav som gir vesentlige forbedringer i dyrevelferden, er derimot kategorisert som gult. Merkevarer som er sertifisert med Dyrevernmerket eller oppgir at de gir dyrene tilsvarende velferd, er kategorisert som grønt. Vurderingene innbefatter kjente velferdsfaktorer. De gjøres etter et fastsatt skjema og ved hjelp av en matematisk vektningstabell. Metoden er er fastsatt av et fagteam med veterinærer og sivilagronomer, og for

ordens skyld; blant dem finnes både de som spiser mat fra dyr og de som lar være.

Nasjonens kommentator Hilde Lysengen Havro trekker fram flere kritikkverdige forhold ved dyrehold i utlandet. Det er ikke vanskelig å finne slike eksempler, men dessverre er det en myte at dyrevelferden er bedre i Norge enn i andre land.

Les Havro sin kommentar om merkeordningen her:

Dyrevernalliansen har undersøkt dette, og sammenlignet Norge med Sverige, Danmark, Nederland og Storbritannia. Et eksempel på at Norge ligger langt bak disse andre, er bruken av båsfor. Rundt 40 prosent av norske kyr står fortsatt på bås, mens nesten alle kyrne i Storbritannia og Nederland lever i løsdrift. Som oppsummering er det riktig å si at Norge har god dyrevelferd på noen områder, og dårlig på andre. Et karakteristisk trekk ved dyrevelferden i norsk landbruk er at nivået er jevnere enn i mange andre land. Vi erfarer at det er forholdsvis få som skiller seg ut som enten mye dårligere eller mye bedre enn de andre.

Vi er enig med Nationen i at dagligvarekjedene burde stille krav til produsentene som lager gresk yoghurt, roquefort og ribbe. Det gjelder enten dyrene som har produsert varen er norske eller utenlandske. Nå har vi presentert første versjon av forbrukerguiden, og allerede fått en lang liste med innspill fra publikum, merkevarer og bloggere. I tillegg kommer Nationen, som ønsker seg informasjon om råvarer produsert i utlandet. All denne interessen synliggjør behovet for en forbrukerguide for dyrevelferd. Vi lover at vi skal vurdere innspillene, og utvikle den videre i årene som kommer.

Forbrukerne bør ta dyrene med i betraktningen når de kjøper mat, og med produktguiden får de muligheten til å gjøre det. Det er på tide å gi rødt lys til dårlig dyrevelferd.

Live Kleveland

Kommunikasjonsleder i Dyrevernalliansen

POLITIKK

Hvor blir det av det «lokale sjølstyret», Trygve?

Når Senterpartiet snakker om betydningen av et vel fungerende lokaldemokrati i både kommune og fylkeskommune – og at det skal være lett å engasjere seg i lokale saker – blir hjertet mitt varmt. Det er dessverre bare tomme ord. Det er jo det lokale selvstyret som er viktigst.

I flere tiår har Høyre i Løkeberg og Midtbygda gått til valg på å få bygget ut en viktig hovedfartsåre til kommunene. En vei med en fremtidsrettet, miljøvennlig kollektivsatsing som vil gjøre hverdagen til folk flest lettere. Ved hvert eneste valg har de høyrestyrte kommunene fått fornyet tillit til å gjennomføre utbyggingen.

Så snart Trygve Slagsvold Vedum finner ut at Midtbygda ligger i Asker, Løkeberg i Bærum og veien er E18, så daler nok interessen en smule.

Det er ingen tvil om at det er

massiv lokal oppslutning for E18 vestkorridoren, og Senterpartiet støtter jo selvfølgelig opp under lokale beslutninger, eller hører vi en lett gjenkjennelig, trillende hånlatte?

Asker og Bærum er ikke «bygda nok» til å få det mektige Senterpartiet til å stå opp og kjempe for at avgjørelser tatt nær folk skal gjennomføres. De er mer interessert til å lytte til hva MDG ønsker enn å gjennomføre det vanlige folk i kommunene ønsker.

Dette er en sånn sak som gjødsler politikerforakt; vi blir lei av byråkratiet og maktmisbrukerne som overkjører småfolks lokale overhet, og forsinker gjennomføringen av vedtak som flertallet av lokalbefolkningen har stemt for – gang på gang – i flere tiår.

Dette er et godt eksempel på hvorfor Senterpartiet bør bli med oss, og legge ned fylkeskommunen slik at beslutningene som tas lokalt kan og vil bli gjen-

nomført. Da kvitter vi oss med en ubrukelig og kostbar forvaltningsmyndighet samtidig som den reelle makten gis til kommunene, der folk bor.

Senterpartiet har kalt Viken et elitestyre, men i dette tilfellet er de mer opptatt av hva Viken mener enn hva de lokale kommunene ønsker. Sønne feil er jo lette å ta når Trygve Slagsvold Vedum sitter på kontoret sitt i Oslo sentrum og drikker kaffe latte.

Jeg håper at Senterpartiet vil holde løftet sitt overfor velgerne ved å støtte nedleggelse av det ubrukelige Viken og de andre fylkeskommunene. Hvis ikke partiet faktisk vil kjempe for et levende lokaldemokrati så blir jo partiprogrammet bare en samling med tomme ord.

Antonio Gade Wilhelmsen Serri

Styremedlem i Bærum Unge Høyre, Fylkesstyremedlem i Akershus Unge Høyre

Antonio Gade Wilhelmsen Serri: Styremedlem i Bærum Unge Høyre og fylkesstyremedlem i Akershus Unge Høyre. Foto: Privat